

Na osnovu člana 88 tačke 2 Ustava Republike Crne Gore donosim

## **UKAZ**

### **O PROGLAŠENJU ZAKONA O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI**

Proglašava se Zakon o računovodstvu i reviziji, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore na sjednici prvog vanrednog zasijedanja u 2002. godini, dana 31. januara 2002. godine.

Broj: 01- 286/2

Podgorica, 1. februar 2002.godine

Predsjednik Republike Crne Gore

Milo Đukanović, s.r.

## **ZAKON**

### **O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI**

**("Sl. list RCG", br. 06/02)**

#### **I - OSNOVNE ODREDBE**

##### **1. Opšte odredbe**

###### **Član 1**

- (1) Ovim zakonom se uređuju uslovi i način vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih iskaza (u daljem tekstu: računovodstvo), kao i uslovi i način provođenja postupka i vršenja revizije finansijskih iskaza (u daljem tekstu: revizija).
- (2) Odredbe ovog zakona primjenjuju se na privredna društva, nevladine organizacije, stalne poslovne jedinice i druga pravna lica (u daljem tekstu: pravna lica), osim subjekata koji se finansiraju iz budžeta i vanbudžetskih fondova.

##### **2. Značenje pojedinih izraza**

###### **Član 2**

Pojedini izrazi, u smislu ovog zakona, imaju sljedeće značenje:

"MRS (IAS)" su Međunarodni računovodstveni standardi koje je proglasio Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde (IASB);

"MSR (ISA)" su Međunarodni Standardi Revizije koje je proglasila Međunarodna Federacija Računovođa (IFAC);

"etički kodeks" je kodeks koji je utvrdila IFAC za profesionalne računovođe;

"samoregulativa" je regulativni postupak kojim profesije računovođa i revizora, organizovane u udruženja regulišu i promovišu svoje ciljeve kroz:

- usvajanje i primjenu etičkog kodeksa,
- primjenu računovodstvenih i revizorskih standarda i uputstava,
- regulisanje disciplinskih postupaka,
- organizovanje obrazovnih programa i programa obuke;

"knjigovođa" je stručno lice koje vodi poslovne knjige;

"računovođa" je stručno lice koje registruje finansijske transakcije, priprema i analizira finansijske iskaze;

"revizor" je računovođa koji je dobio sertifikat od organizacije ovlašćene ovim zakonom i koji ima licencu da vrši revizije finansijskih iskaza;

"fakturisana realizacija" je računovodstvena osnova po kojoj se transakcije i poslovni događaji priznaju;

"finansijski iskazi" u skladu sa MRS su:

- bilans stanja,
- bilans uspjeha,
- izvještaj o akcionarskom kapitalu,
- izvještaj o novčanim tokovima,
- napomene uz finansijske iskaze;

"finansijski izvještaji" predstavljaju zbir finansijskih iskaza i ostalih pratećih izvještaja u koje se mogu uključiti komentari uprave, mišljenje revizora i druge isprave;

"Institut računovođa i revizora Crne Gore" je samoregulativna, nezavisna i profesionalna organizacija.

## **II- FINANSIJSKI ISKAZI I STANDARDI**

### **Član 3**

- (1) Finansijski iskazi se sastavljaju po Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) koje je proglasio Komitet za međunarodne računovodstvene standarde (IASC) i prihvatio Institut računovođa i revizora Crne Gore (u daljem tekstu: Institut).
- (2) Revizija finansijskih iskaza i zaključaka vrši se po Međunarodnim standardima za reviziju (MSR) koji su proglašeni od strane Komiteta za međunarodnu revizijsku praksu (IAPC) kao tijelo Međunarodne federacije računovođa (IFAC), koje je prihvatio Institut.

## **III - RAČUNOVODSTVO I KNJIGOVODSTVO**

### **1. Poslovne knjige**

### **Član 4**

- (1) Poslovne knjige vode se po sistemu dvojnog knjigovodstva.

- (2) Osnovne poslovne knjige su: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige.
- (3) Pravno lice dužno je da registruje sve transakcije kroz knjigovodstvo prema prirodi i obimu svog poslovanja.
- (4) Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnim računovodstvenim dokumentima, u skladu sa pravilima mjerodavnog knjigovodstva. Računovodstvena evidencija mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.
- (5) Poslovne knjige mogu se voditi u pisanoj ili elektronskoj formi ili na mikrofilmu.

## **2. Načela fakturisane i gotovinske realizacije**

### **Član 5**

- (1) Pravna lica koja imaju godišnji prihod preko 500.000 Eura dužna su da primjenjuju načelo fakturisane realizacije prilikom iskazivanja godišnjih prihoda.
- (2) Pravna lica koja imaju godišnji prihod manji od 500.000 Eura, odnosno mala i srednja preduzeća mogu da koriste ili načelo obračuna u momentu nastale obaveze (načelo fakturisane realizacije) ili načelo gotovinske realizacije primjenom pojednostavljenih računovodstvenih propisa.

## **3. Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza**

### **Član 6**

- (1) Pravna lica pripremaju i dostavljaju godišnje finansijske iskaze Centralnom registru Privrednog suda, najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Pravna lica koja su u skladu sa zakonom dužna da obezbijede vršenje revizije, uz finansijske iskaze iz stava 1 ovog člana dostavljaju i mišljenje o izvršenoj reviziji.

## **4. Rokovi i potpisivanje finansijskih iskaza**

### **Član 7**

- (1) Pravno lice sa godišnjim prihodom od i preko 500.000 Eura dužno je da, za finansijsku godinu, odnosno izvještajni period, pripremi finansijski iskaz sastavljen na dan 31. decembra, a polugodišnji finansijski iskaz sastavljen na dan 30. juna ili u kraćim periodima, ukoliko to zahtijevaju državni organi, Komisija za hartije od vrijednosti, berze i tijela nadležna za računovodstvo.
- (2) Finansijske iskaze potpisuje odgovorno lice određeno aktom o registraciji pravnog lica, kao i rukovodilac finansijskog ili računovodstvenog sektora.

## **5. Vođenje poslovnih knjiga**

### **Član 8**

- (1) Poslovne knjige vodi i finansijske iskaze pravnog lica sastavlja u pravnom licu knjigovođa, odnosno računovođa.
- (2) Vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih iskaza iz stava 1 ovog člana može da vrši samo stručno lice koje nije kažnjavano za krivična djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje poslova iz oblasti računovodstva.

## **6. Prezentacija finansijskih iskaza**

## Član 9

Pravno lice dužno je, na zahtjev organizacija ovlaštenih zakonom, dostaviti finansijske iskaze u pisanoj formi.

### 7. Ažurnost vođenja poslovnih knjiga

## Član 10

- (1) Pravno lice dužno je da uredno vodi poslovne knjige i isprave na osnovu kojih je vršeno knjiženje i računovodstveni softver.
- (2) Pravno lice dužno je da odredi stručno lice odgovorno za vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih iskaza kao i njihovo čuvanje.

### 8. Zaključivanje i čuvanje poslovnih knjiga

## Član 11

Pravno lice dužno je da, po isteku poslovne godine, zaključi poslovne knjige i da ih čuva u sljedećim rokovima:

- 1) godišnji obračuni zarada zaposlenih lica ili originalne isplatne liste za periode za koje se ne raspolaže godišnjim obračunima potpisanim od strane zaposlenih čuvaju se 45 godina;
- 2) godišnji završni računi, glavna knjiga i prateći dnevnik čuvaju se najmanje 10 godina, pomoćne knjige i polugodišnji računi čuvaju se najmanje pet godina;
- 3) knjigovodstvene isprave na osnovu kojih su vršena knjiženja čuvaju se najmanje pet godina, a prodajni i kontrolni blokovi, pomoćni obrasci i slična dokumentacija, kao i isprave koje se odnose na poslove platnog prometa u instituciji koja ga obavlja, najmanje tri godine;
- 4) godišnji i polugodišnji računi, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave čuvaju se u originalu, uključujući potpisana dokumenta o isplati zarada koja se čuvaju korišćenjem drugih sredstava arhiviranja utvrđenih zakonom.

## IV - REVIZIJA FINANSIJSKIH ISKAZA

### 1. Definicija

## Član 12

Revizija je ispitivanje finansijskih iskaza radi davanja mišljenja o tome da li oni istinito i pošteno prikazuju stanje imovine, kapitala i obaveza, kao i rezultate poslovanja pravnog lica primjenom Međunarodnih standarda revizije i Kodeksa etike.

### 2. Obaveznost revizije

## Član 13

Revizija finansijskih iskaza je obavezna za akcionarska društva, osiguravajuća društva, banke i druge finansijske institucije, berze i berzanske posrednike, kao i ostala pravna lica koja imaju godišnji prihod veći od 1.000.000 Eura.

### 3. Uslovi za obavljanje revizije

## Član 14

- (1) Obavljanje poslova revizije finansijskih iskaza može da vrši samo računovođa koji ima visoku stručnu spremu ekonomskog smjera, sertifikat organizacije ovlaštene za izdavanje sertifikata i tri godine radnog iskustva na poslovima revizije i licencu da vrši reviziju. Revizori u postupku obavljanja revizije mogu angažovati druga lica, pod uslovom da njihov rad bude pod nadzorom revizora.
- (2) Revizori mogu osnovati privredno društvo, pod uslovom da su sva ovlaštena lica revizori sa licencom.
- (3) Reviziju ne može vršiti revizor:
  - 1) koji je akcionar, ulagač sredstava ili osnivač pravnog lica kod koga se vrši revizija;
  - 2) koji za potrebe tog pravnog lica obavlja računovodstvene poslove;
  - 3) drugim slučajevima utvrđenim Kodeksom etike.

#### **4. Podnošenje finansijskih izvještaja državnim organima**

##### **Član 15**

Pravna i fizička lica dužna su da, na zahtjev nadležnih državnih organa ovlašćenih zakonom, dostave finansijske izvještaje u cilju ostvarenja njihovih nadzornih funkcija, uključujući poreske i statističke organe.

#### **5. Izdavanje licenci revizorima**

##### **Član 16**

Ministarstvo finansija propisuje uslove za izdavanje i oduzimanje licenci revizorima i izdaje i oduzima licence. Licence se izdaju onim računovođama koji imaju sertifikat izdat od strane Instituta, kojih nema u kaznenim evidencijama kod nadležnih organa i koji ispunjavaju uslove koje je utvrdio Institut.

#### **V - DELEGIRANJE JAVNIH OVLAŠĆENJA**

##### **Član 17**

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore osnivaće se kao samoregulativna, nezavisna, profesionalna organizacija.
- (2) Osnivači Instituta su Savez računovođa i revizora Crne Gore i Crnogorsko udruženje radnika finansijske i računovodstvene struke.
- (3) Svi članovi postojećih računovodstvenih organizacija imaju pravo da postanu članovi Instituta.
- (4) Radi preduzimanja pripremnih radnji za osnivanje Instituta obrazovaće se privremeni Upravni odbor u koji će:
  - 1) pet članova imenovati Savez računovođa i revizora Crne Gore;
  - 2) jednog člana imenovaće Crnogorsko udruženje radnika finansijske i računovodstvene struke;
  - 3) po jednog člana imenovaće:
    - Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore,
    - Centralna banka Crne Gore,

- Montenegro Biznis Alijansa,
  - Ministarstvo finansija Crne Gore;
  - Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore;
- (5) Privremeni upravni odbor bira između svojih članova predsjednika i dva potpredsjednika koji predstavljaju Izvršni komitet Privremenog upravnog odbora. Izvršni komitet Privremenog upravnog odbora će djelovati u njegovo ime u periodu između sastanaka. On izvještava o svojim aktivnostima na svakom sastanku Odbora.
- (6) Privremeni upravni odbor će do 31. decembra 2003. godine dostaviti Ministarstvu finansija sljedeće akte:
- 1) Osnivački akt;
  - 2) Statut;
  - 3) Etički kodeks za profesionalne računovođe i revizore;
  - 4) Pravila ponašanja;
  - 5) Model ispita i dodjeljivanja sertifikata;
  - 6) Finansijske iskaze za prvu godinu poslovanja;
- (7) Akte iz stava 6 ovog člana usvaja Privremeni upravni odbor sa najmanje 7 od 11 glasova članova Privremenog upravnog odbora.
- (8) Stalni Upravni odbor Instituta će imati 11 do 15 članova, koji se biraju, odnosno imenuju na sljedeći način:
- 1) 6 - 10 članova Odbora izabраних из реда чланства Instituta prostom većinom glasova članova Instituta;
  - 2) pet članova Odbora imenovanih od strane:
    - a) Centralne banke Crne Gore,
    - b) Montenegro Biznis Alijanse,
    - c) Ministarstva finansija Crne Gore,
    - d) Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore,
    - e) Komisije za hartije od vrijednosti Crne Gore;
- (9) Imenovani član stalnog Upravnog odbora ne može biti član osnivačkih organizacija Instituta ni član Instituta.
- (10) Ako akti iz stava 6 ovog člana nijesu dostavljeni Ministarstvu finansija i sačinjeni u skladu sa propisima i Međunarodnim računovodstvenim standardima do 31. decembra 2003. godine, Privremeni upravni odbor se ponovo saziva i Ministarstvu finansija predlaže alternativnu organizacionu strukturu za profesionalne računovođe i revizore i primjenu MRS i MSR.

## Član 18

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore izrađuje dodatne standarde i uputstva koji se odnose na standarde za

računovodstvo i reviziju. Institut će izraditi modele obrazaca za finansijske iskaze za pravna lica. Pravna lica mogu izraditi obrasce finansijskih iskaza za druge namjene. Svi obrasci, pravila, standardi i uputstva moraju biti u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima revizije.

- (2) Članovi Instituta, preko Instituta samoregulacijom organizovani u komisije i komitete Instituta, usvajaju i obezbjeđuju primjenu standarda, pravila, propisa i uputstava.
- (3) Osnovi organizacije rada i poslovanja kao i prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Institutu bliže se uređuju opštim aktom. Institut će se finansirati iz godišnjih članarina i drugih izvora.
- (4) Institut se ovlašćuje da obezbijedi prevod Međunarodnih računovodstvenih standarda, uz uslov da obezbijedi odgovarajuće autorsko pravo za vršenje prevoda od IASB.

### **Član 19**

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore vrši sljedeća javna ovlašćenja:

- 1) usvaja i objavljuje Međunarodne računovodstvene standarde i pravila radi primjene i utvrđuje datum za njihovu primjenu;
- 2) usvaja i objavljuje Međunarodne revizijske standarde koji će se u cjelini primjenjivati za finansijske iskaze koji se pripremaju poslije 1. januara 2002. godine;
- 3) usvaja i daje pojašnjenja i obrazloženja pojedinih standarda;
- 4) izdaje pojednostavljena računovodstvena pravila za mala i srednja preduzeća koji su saglasni sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i koji dopuštaju načela obračuna u momentu nastanka obaveze ili načelo gotovinske realizacije;
- 5) utvrđuje uslove u pogledu stručne spreme i radnog iskustva za sticanje stručnih zvanja knjigovođa, računovođa i revizora;
- 6) utvrđuje program polaganja ispita za sticanje stručnih zvanja računovođa i revizora, kao i potrebno iskustvo kandidata koji će polagati ispit. Obezbeđuje dostupnost programa za polaganje ispita kandidatima i drugim organizacijama radi obuke kandidata za polaganje ispita;
- 7) sprovodi programe obuke za računovođe i revizore;
- 8) izrađuje obrazloženja računovodstvenih i revizijskih standarda, kao i uputstva pravnim licima i državnim organima i organizacijama za primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda prilikom finansijskog izvještavanja;
- 9) vodi imenik i registar zvanja računovođa i revizora;

- (2) Upravni odbor Instituta godišnje izvještava članove o aktivnostima Instituta o:

- 1) izvršenoj reviziji finansijskih iskaza;
- 2) statističkim podacima o članstvu;
- 3) rezultatima ispita;
- 4) disciplinskim postupcima;

- 5) budućim planovima;
  - 6) drugim aktivnostima.
- (3) Izvještaj iz stava 2 ovog člana dostavlja se godišnje Ministarstvu finansija, do 30. juna naredne godine za prethodnu godinu.

## **VI - KAZNE NE ODREDBE**

### **Član 20**

- (1) Novčanom kaznom od desetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade u Republici Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice, ako ne dostavi godišnje finansijske iskaze i izvještaje Centralnom registru Privrednog suda u rokovima utvrđenim čl. 6, 7 i 15 ovog zakona i ukoliko ne čuva poslovne knjige u rokovima utvrđenim članom 11 ovog zakona.
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od jednostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Republici Crnoj Gori.

## **VII - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

### **Član 21**

Sastavljanje finansijskih iskaza od 1. januara 2002. godine vrši se po sljedećim Međunarodnim računovodstvenim standardima.

- 1) MRS 1 Prezentacija računovodstvenih iskaza;
- 2) MRS 2 Zalihe;
- 3) MRS 7 Izvještaj o novčanim tokovima;
- 4) MRS 8 Neto dobitak ili gubitak za određeni period, značajne greške i promjene u politici računovodstva;
- 5) MRS 10 Vanredne situacije i događaji koji su nastali nakon datuma sačinjavanja bilansa stanja (djelimično će ga zamjeniti MRS koji se primjenjuje od 1.01. 2000.);
- 6) MRS 11 Ugovor o izgradnji;
- 7) MRS 12 Porez na dohodak;
- 8) MRS 15 Podaci koji iskazuju efekte promjena cijena;
- 9) MRS 16 Imovina, postrojenja i oprema;
- 10) MRS 17 Ugovor o lizingu;
- 11) MRS 18 Prihod;
- 12) MRS 23 Troškovi vezani za uzimanje kredita;
- 13) MRS 25 Računovodstvo investicija;
- 14) MRS 24 Povezana privredna društva;

- 15) MRS 28 Računovodstvo investicija u povezanim privrednim društvima;
- 16) MRS 30 Objavljivanje podataka u finansijskim iskazima banaka i drugih finansijskih institucija;
- 17) MRS 31 Finansijski izvještaj o učešću u zajedničkim ulaganjima;
- 18) MRS 38 Nematerijalna imovina (stupio na snagu 1.07. 1999.).

## **Član 22**

- (1) U roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, Ministarstvo finansija može izdati najmanje 10 licenci revizorima pojedincima bez sprovođenja ispita, a na osnovu radnog iskustva i stručnih znanja. Izdate licence će biti oduzete, ukoliko lica koja su ih dobila ne polože ispit u roku od dvije godine od dana dobijanja licenci.
- (2) Izdate licence računovođama i revizorima se moraju obnavljati svake dvije godine nakon utvrđivanja da kandidati posjeduju odgovarajuća stručna znanja i ispunjavaju druge uslove koje utvrđuje Ministarstvo finansija.
- (3) Ministarstvo finansija je ovlašćeno da izdaje licence stranim računovođama i revizorima koji su dobili licencu u skladu sa njihovim nacionalnim propisima, a gdje je program ispitivanja jednak programu koji se sprovodi u Republici Crnoj Gori. Od takvih lica neće se zahtijevati da polažu ispit u Republici Crnoj Gori u cjelosti, osim u dijelu poznavanja zakona i drugih propisa u Republici Crnoj Gori.

## **Član 23**

- (1) Odredbe Uredbe o reviziji računovodstvenih iskaza ("Službeni list RCG", br. 11/96-9), Odluke o obrazovanju i imenovanju Savjeta za reviziju ("Službeni list RCG", br. 19/96-2) i Uredbe o povjeravanju javnih ovlašćenja iz Zakona o računovodstvu Savezu računovođa i revizora Crne Gore ("Službeni list RCG", br. 49/99-1) koje nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona primjenjivaće se do 31. decembra 2003. godine.

## **Član 24**

- (1) Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".